

”Nytt förslag hotar allas vår tillgång till stränder”

I dag presenteras en statlig utredning som föreslår en historisk försvagning av strandskyddet i Sverige. Om förslaget blir verklighet kommer många stränder att bli bebyggda och oåtkomliga för allmänheten, samtidigt som växt- och djurlivet drabbas hårt.

Att kunna njuta av bad, fiske, båtliv och promenader längs vackra stränder runt om i vårt land känns för många som en självklarhet. Detta har vi vårt starka strandskydd att tacka för. Strandskyddet infördes på 1950-talet och syftar till att ge alla människor i Sverige, oavsett plånbok, tillgång till stränder. Det ska även skydda strändernas växt- och djurliv. Strandskyddsutredningen som överlämnas till regeringen i dag riskerar att allvarligt försämra allmänhetens tillgång till stränder och skyddet för strändernas ekosystem.

Strandskyddsutredningen tillsattes sommaren 2019 som en del av januariöverenskommelsen. Uppdraget var att ge förslag på hur strandskyddet kan göras om, bland annat i syfte att göra det enklare att bygga strandnära på landsbygden. Samtidigt skulle utredaren se över möjligheten att stärka skyddet i starkt exploaterade områden. Men det förslag som utredningen nu lägger fram innebär stora nedmonteringar av strandskyddet, samtidigt som det saknas konkreta förslag på hur de återstående obebyggda stränderna i regioner där exploateringstrycket är högt ska kunna skyddas bättre.

Antalet dispenser från strandskyddet ökar ständigt och ligger idag runt 7000–8000 per år. Under 2018 exploaterades ytterligare 25 mil av den svenska kusten. Med den utveckling som utredningen förespråkar riskerar vi att förstöra framtida generationers rätt till goda, tätortsnära friluftsupplevelser och att kraftigt försämra förutsättningarna för den biologiska mångfalden i landet.

Det här riskerar utredningen att leda till:

- **Strandskyddet försvinner i landsbygdsområden.**

Utredningen föreslår att länsstyrelsen, på initiativ av en eller flera kommuner, ska kunna avsätta stora områden som ”landsbygdsområden” där strandskyddet helt eller delvis upphävs. Vi har ingen invändning mot att det ska bli enklare att bygga i glesbygd – men det måste ske på platser där det finns gott om stränder och där skyddsvärda naturmiljöer inte riskerar att skadas. Vi menar att kriterierna för vad som anses vara ”landsbygd” inte är tillräckligt tydliga. Vi är även kritiska till att utredningen inte har analyserat de långsiktiga konsekvenserna av att försvaga strandskyddet så kraftigt.

- **Byggnad och exploatering ökar i kust- och skärgårdsområden.**

Sveriges kust- och skärgård hör till landets mest exploaterade områden. De hör dessutom till de från strandskyddssynpunkt mest värdefulla stränderna. Utredningen föreslår att det till skillnad från idag ska gå att lätta på strandskyddet även längs kusterna, i skärgårdarna och vid de stora sjöarna. Vi är kritiska till detta och befarar att det kommer att leda till att exploateringen av kusterna fortsätter öka.

- **Växt- och djurliv drabbas hårt när strandskyddet upphävs vid små sjöar och vattendrag.** Utredningen föreslår att det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort. Det skulle minska skyddet för djur och växter i Sverige med tiotusentals kvadratkilometer – och detta i en tid när såväl EU som FN ställer krav på världens länder att tvärtom öka den skyddade arealen för att stoppa artdöden. Förslagen innebär också att det kommer att bli betydligt svårare att nå Sveriges miljö- och friluftsmål.

Tack vare det generella strandskyddet står Sverige i dag bättre rustat än många andra länder för att möta klimatförändringarna. Orörda stränder med naturlig vegetation fungerar som buffertzoner, som dämpar häftiga vattenflöden och mildrar effekten av översvämningar. Grunda vikar med undervattensängar kan till och med motverka klimatförändringar genom att de fungerar som viktiga kolsänkor – så länge de inte muddras bort för att ge plats åt bryggor och marinor.

Våra organisationer har tillsammans över två miljoner friluft- och naturintresserade medlemmar. Samtidigt vet vi att vi talar för betydligt fler människor i hela landet, som vill kunna röra sig fritt i, på och längs våra gemensamma vatten. Vi är mycket oroade över utredningens långtgående förslag på hur strandskyddet ska försvagas och bedömer att de negativa konsekvenserna för växt- och djurliv och allas vår allemansrättsliga tillgång till stränder blir stora om förslagen blir verklighet.

I dag då fler än någonsin väljer att ge sig ut i naturen – för att motionera, söka kraft och rekreation och umgås med familj och vänner på ett corona-säkert sätt – blir det extra tydligt hur beroende vi är av orörd och lättillgänglig natur. Vår gemensamma rätt att gå, springa, bada, fiska, åka skridskor eller bara vara i närheten av orörda stränder är viktigare än någonsin.

Vi är kritiska till att utredningen inte lever upp till sitt uppdrag och presenterar förslag på hur strandskyddet kan stärkas i exploaterade områden. De biologiska och allemansrättsliga konsekvenserna av förslagen behandlas summariskt och utredningen tar inte hänsyn till de negativa konsekvenserna för den biologiska mångfalden och Sveriges möjlighet att leva upp till miljö- och friluftsmålen. Vi uppmanar regeringen:

- Att inte genomföra något av utredningens förslag innan det i enlighet med direktivet har utretts vilka långsiktiga behov som finns av ett förstärkt strandskydd.
- Att allmänhetens intresse av att kunna uppleva orörda stränder ska väga tungt vid strandskyddsbeslut, särskilt i tätort och tätortsnära områden.
- Att en proposition utformas så att lättnader i strandskyddet begränsas till glesbygd och inte tillåts omfatta kust- och skärgårdsområden, vissa större sjöar och inte heller områden i närheten av tätorter.
- Att det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag inte upphävs.

Karin Lexén, generalsekreterare Naturskyddsföreningen

Peter Westman, biträdande generalsekreterare Världsnaturfonden WWF

Lars Lundström, generalsekreterare Friluftsrådet

Maria Ros Hjelm, generalsekreterare och vd Svenska Turistföreningen
Sten Frohm, generalsekreterare Sportfiskarna